

Projekt Optymalizacja nieliniowa

Cz 1 Optymalizacja jednowymiarowa

Krawiec Piotr
Inżynieria i analiza danych, 3 Rok

01/12/2021

Wstęp

Celem pracy jest zaprezenowanie działania dwóch algorytmów optymalizacji - Metody Fibonacciego oraz Metody Bisekcji (gradientowa). Praca dostępna jest w dwóch wersjach - PDF oraz Rmarkdown.

Rmarkdown to wersja interaktywna, uruchamiana w RStudio, pozwalająca na zweryfikowanie poprawności działania prezentowanych algorytmów.

Problem

Dystans Ziemia-Mars zależy od ich pozycji na orbitach i zmienia się w czasie. Zadaniem jest obliczenie najmniejszego dystansu na jaki planety te zbliżą się. Dla ułatwienia orbity obu planet zostaną zamodelowane z pomocą elips i liczb zespolonych.

Pozycja planety w dowolnym punkcie czasu

Pozycje planet mogą być modelowane z pomocą liczb zespolonych¹. Oto równanie pozwalające na symulację ruchu planety. Zostanie ono odpowiednio przeskalowane poprzez dostosowanie parametru r . Model zakłada, że początkowy kąt między planetami wynosi 0 rad.

$$planet(t) = r * \exp\left(2 \cdot \pi i r^{\frac{-3}{2}} t\right)$$

- r - półś wielka orbity planety (elipsy)
- AU - jednostka astronomiczna 149 597 870 700 m
- t - czas²

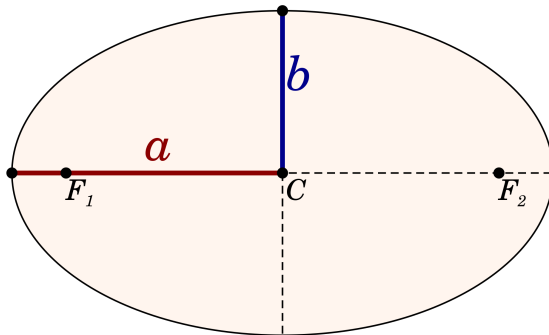
¹<https://www.johndcook.com/blog/2015/10/24/distance-to-mars/>

²jednostka nie ma znaczenia, ponieważ szukamy najmniejszej odległości

Elipsa

Oto model orbity. Dostosowując parametr r (na rys a), możemy modelować dowolną z planet.

- a - półoś wielka elipsy
- b - półoś mała elipsy

Równanie dla ziemi i marsa

Ponieważ pół wielka orbity Ziemi wokół słońca to $1AU$ przyjmujemy parametr $r = 1AU$.

$$earth(t) = \exp(2 \cdot \pi \cdot i \cdot t)$$

Ponieważ pół wielka orbity Marsa wokół słońca to $1.524AU$ przyjmujemy parametr $r = 1.524AU$.

$$mars(t) = 1.524 * \exp\left(2 \cdot \pi \cdot i \cdot (1.524)^{\frac{-3}{2}} \cdot t\right)$$

Równanie dla ziemi i marsa - kod w R

```
r = 1.524 # półoś wielka orbity Marsa w AU

earth <- function(t){ exp(2*pi*1i*t) }

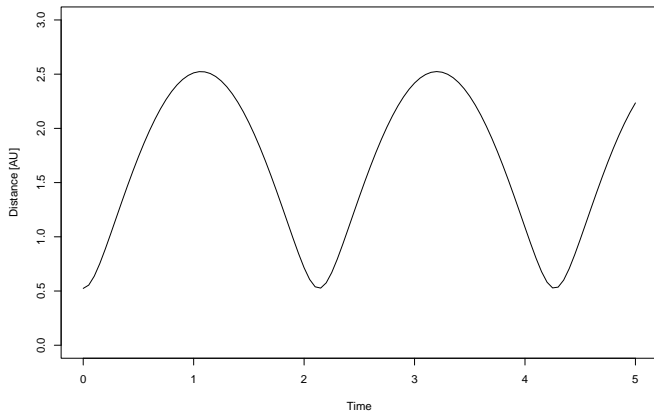
mars <- function(t) { r*exp(2*pi*1i*(r**-1.5*t)) }
```

Odległość między planetami można wyznaczyć jako wartość bezwzględą z różnicy w ich pozycjach w czasie t .

$$f(t) = \text{abs}(\text{mars}(t) - \text{earth}(t))$$

```
f <- function(x) { abs(mars(x) - earth(x)) }
```

Wykres funkcji odległości planet

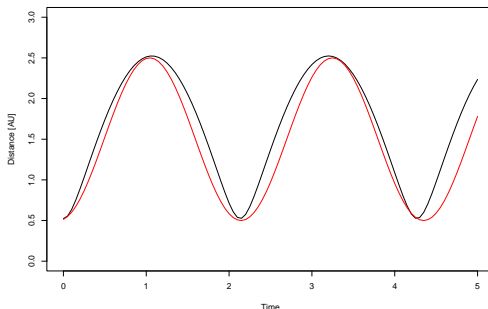

Rysunek 1: Wykres funkcji distance(t)

Wykres funkcji odległości planet - porównanie z $\sin$

Przeskalowana funkcja $\sin(x)$ na czerwono. Funkcja dystansu przypomina funkcję sinus, ale jak widać na wykresie poniżej nie są identyczne.

Rysunek 2: Wykres funkcji $\text{distance}(t)$

Metody bezgradientowe

Zadanie zostanie rozwiązane korzystając z metody Fibonacciego. Do jej implementacji będzie potrzebny *Ciąg Fibonacciego*, który zdefiniowany jest jako:

$$F(0) = 0, F(1) = 1, F_n = F_{n-1} + F_{n-2}$$

Obliczenie Ciągu Fibonacciego

```
# Obliczenie pierwszych 101 wyrazów ciągu fib
phil <- c(rep(0, 100))
phil[1:3] <- c(1,1,1)
for(i in c(3:length(phil))) {
  phil[i] = phil[i-1] + phil[i-2]}

phi <- function(i) {
  if(i <= 0) {return(0)}; # F(0) = 0
  # Obliczenie nowych elementów jeżeli wyjdziemy poza zakres
  if (i > length(phil)) {
    len <- length(phil)
    phil <- c(phil, rep(0, i - len))
    for(j in c(len:length(phil))) {phil[j] = phil[j-1]
      + phil[j-2]}
  }
  return(phil[i])
}
```

Metoda Fibonacciego

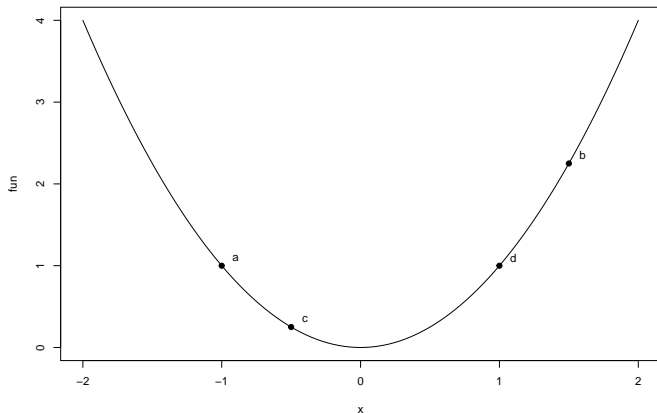
Metoda ta opiera się na metodzie zawężania początkowego przedziału poszukiwania. Zaczynamy od wybrania przedziału $[a, b]$. Następnie w każdej iteracji obliczamy punkty $c^{(i)}$ oraz $d^{(i)}$, tak aby spełniały:

$$b^{(i)} - d^{(i)} = c^{(i)} - a^{(i)}$$

oznacza to, że są równo oddalone od aktualnego przedziału przeszukiwań.

Jak działa zawężanie przedziału poszukiwań

- Gdy: $f(c) < f(d)$, wtedy $a^{(i+1)} = a^{(i)}$, $b^{(i+1)} = d^{(i)}$
- Gdy: $f(d) < f(c)$, wtedy $a^{(i+1)} = c^{(i)}$, $b^{(i+1)} = b^{(i)}$

Metoda Fibonacciego

Wyznaczanie punktów $c^{(i)}$ oraz $d^{(i)}$.

$$c^{(i)} = b^{(i)} - \alpha^{(i)} \cdot (b^{(i)} - a^{(i)})$$

$$d^{(i)} = a^{(i)} + b^{(i)} - c^{(i)}$$

$$\alpha^{(i)} = \frac{\phi_{k-i-1}}{\phi_{k-i}}$$

$$\phi_k = \min\{F(k) : F(k) > \frac{L}{\epsilon}\}$$

Gdzie: $F(k)$ to k -ty wyraz Ciągu Fibonacciego, $L = |a - b|$, ϵ - zadana dokładność

Obliczenie ilości iteracji

Z kryterium obliczającego ϕ_k wiemy, że należy wykonać $k-2$ iteracji. Gdyż pierwsze wartości w ciągu fibonacciego są 1 i 0, więc wartość parametru α wyniesie 1 i 0 (dla iteracji $k-1$ i k), a więc nie dokona się już zawężenie przedziału. Ponadto ze względu na błędy zaokrągleń, zwiększam liczbę iteracji o 1.

```
phi_k <- function(a, b, tol) {  
  i <- 1  
  L <- b - a  
  while(phi(i) < L / tol) {i <- i+1}  
  return(i + 1) # Dodaję jedną iterację  
}
```

Metoda Fibonacciego implementacja - kod w R

```

fib <- function(f, a, b, tol) {
  k <- phi_k(a, b, tol)
  for(i in c(0:(k-3))) {
    alpha <- phi(k-i-1)/phi(k-i)
    c <- b - alpha*(b - a)
    d <- a + b - c
    cat("iteracja=", i+1, "a=", a, "c=", c, "d=", d, "b=",
        b, "alpha=", alpha, "\n", sep=" ")
    if( f(c) < f(d) ) {
      b <- d
    } else {
      a <- c
    }
  }
  return((a+b)/2)
}

```


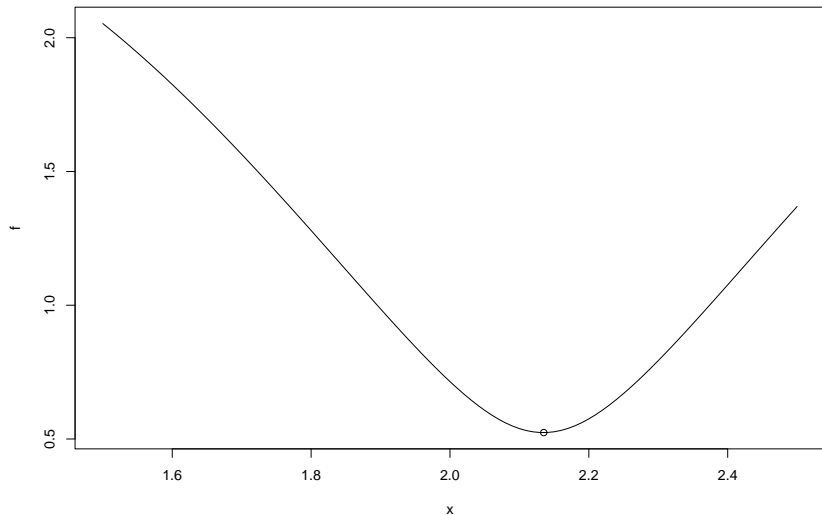
Rozwiązanie - metoda Fibonacciego - wynik

```
fib(f, 1.5, 2.5, 1e-3)
```

```
## iteracja= 1 a= 1.5 c= 1.881966 d= 2.118034 b= 2.5 alpha= 0.6180341
## iteracja= 2 a= 1.881966 c= 2.118034 d= 2.263932 b= 2.5 alpha= 0.6180338
## iteracja= 3 a= 1.881966 c= 2.027864 d= 2.118034 b= 2.263932 alpha= 0.6180344
## iteracja= 4 a= 2.027864 c= 2.118034 d= 2.173762 b= 2.263932 alpha= 0.6180328
## iteracja= 5 a= 2.027864 c= 2.083591 d= 2.118034 b= 2.173762 alpha= 0.6180371
## iteracja= 6 a= 2.083591 c= 2.118034 d= 2.139319 b= 2.173762 alpha= 0.6180258
## iteracja= 7 a= 2.118034 c= 2.139319 d= 2.152477 b= 2.173762 alpha= 0.6180556
## iteracja= 8 a= 2.118034 c= 2.131192 d= 2.139319 b= 2.152477 alpha= 0.6179775
## iteracja= 9 a= 2.118034 c= 2.126161 d= 2.131192 b= 2.139319 alpha= 0.6181818
## iteracja= 10 a= 2.126161 c= 2.131192 d= 2.134288 b= 2.139319 alpha= 0.6176471
## iteracja= 11 a= 2.131192 c= 2.134288 d= 2.136223 b= 2.139319 alpha= 0.6190476
## iteracja= 12 a= 2.131192 c= 2.133127 d= 2.134288 b= 2.136223 alpha= 0.6153846
## iteracja= 13 a= 2.133127 c= 2.134288 d= 2.135062 b= 2.136223 alpha= 0.625
## iteracja= 14 a= 2.133127 c= 2.133901 d= 2.134288 b= 2.135062 alpha= 0.6
## iteracja= 15 a= 2.133901 c= 2.134288 d= 2.134675 b= 2.135062 alpha= 0.6666667
## iteracja= 16 a= 2.134288 c= 2.134675 d= 2.134675 b= 2.135062 alpha= 0.5
## iteracja= 17 a= 2.134675 c= 2.134675 d= 2.135062 b= 2.135062 alpha= 1
## iteracja= 18 a= 2.134675 c= 2.135062 d= 2.134675 b= 2.135062 alpha= 0

## [1] 2.135062
```

Rozwiązanie - wykres

Wizualizacja

Aby pokazać jak dokładnie działa algorytm, na następnych slajdach umieściłem wizualizację. Krok po korku prześledzić można kolejne kroki algorytmu oraz to w jaki sposób wybiera punkt zawężający przedział. Ze względu na to iż ilość iteracji algorytmu może wynosić powyżej 6, gdzie przy takim zawężeniu zmiana wartości nie będzie widoczna na wykresie (przy $xlim=c(a, b)$), wprowadziłem parametr *max_iter*. Wszystkie wyresy zostały wygenerowane z pomocą kodu na następnym slajdzie.

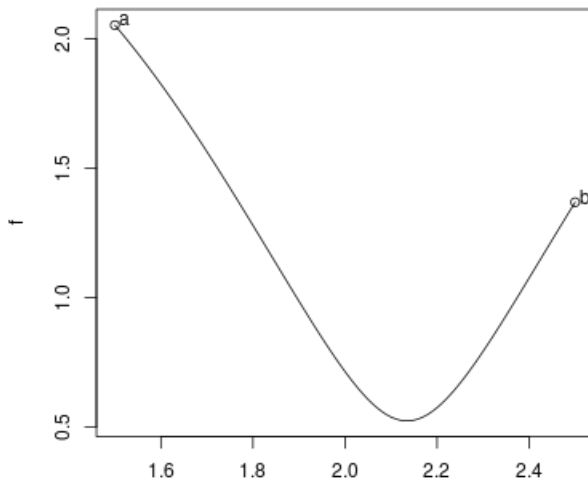
Wizualizacja - Fibonacci - kod

```

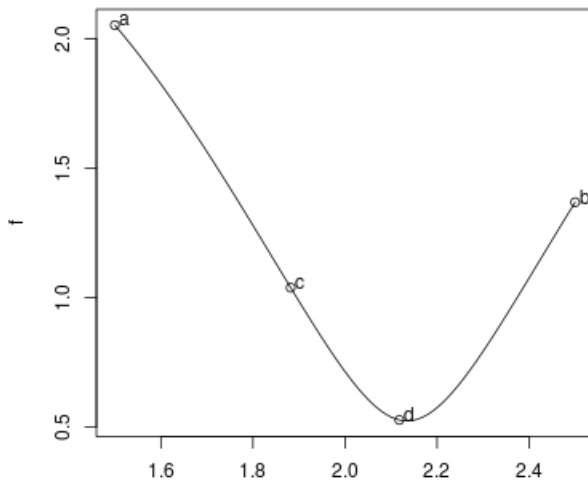
fib_anim <- function(f, a, b, tol, max_iter) {
  k <- phi_k(a, b, tol)
  lower <- a
  upper <- b
  for(i in c(0: min((k-3), max_iter))) {
    alpha <- phi(k-i-1)/phi(k-i)
    # FIRST PLOT
    plot(f, xlim=c(lower, upper))
    points(xp <- c(a,b), yp <- f(xp))
    text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b"))
    dev.print(png, paste("img/", 3*i + 1, ".png", sep=""), width = 400, height = 400)
    c <- b - alpha*(b - a)
    d <- a + b - c
    # SECOND PLOT
    plot(f, xlim=c(lower, upper))
    points(xp <- c(a,b,c, d), yp <- f(xp))
    text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b", "c", "d"))
    dev.print(png, paste("img/", 3*i + 2, ".png", sep=""), width = 400, height = 400)
    # THIRD PLOT
    plot(f, xlim=c(lower, upper))
    points(xp <- c(a,b,c, d), yp <- f(xp))
    text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b", "c", "d"))
    if( f(c) < f(d) ) {
      arrows(b, f(b), d, f(d), col="red")
      b <- d
    } else {
      arrows(a, f(a), c, f(c), col="red")
      a <- c
    }
    dev.print(png, paste("img/", 3*i + 3, ".png", sep=""), width = 400, height = 400) }
  return((a+b)/2)
}

```

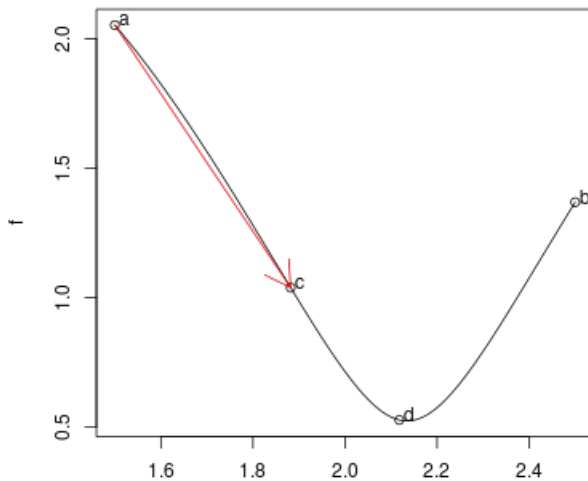
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

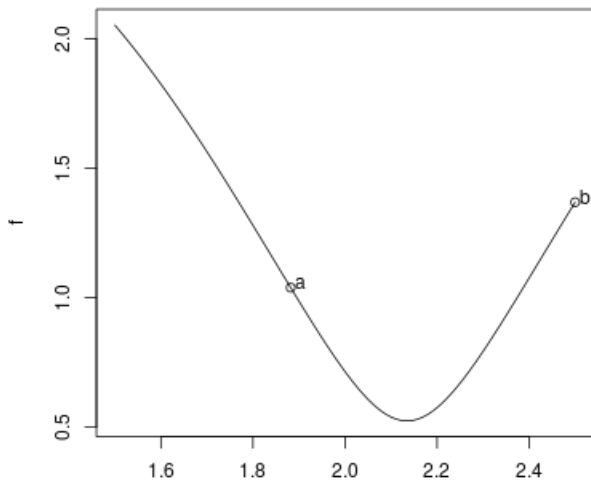
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

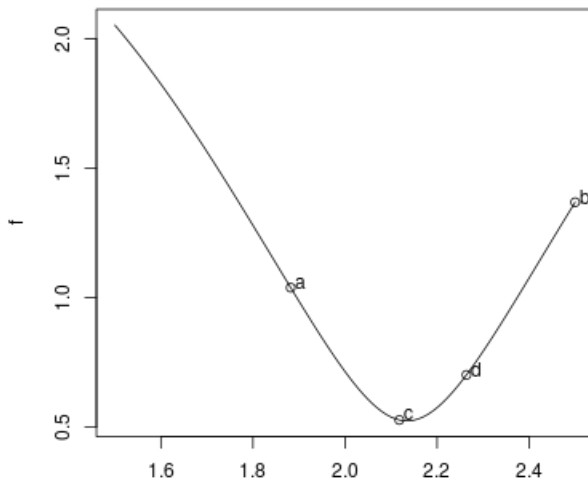

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

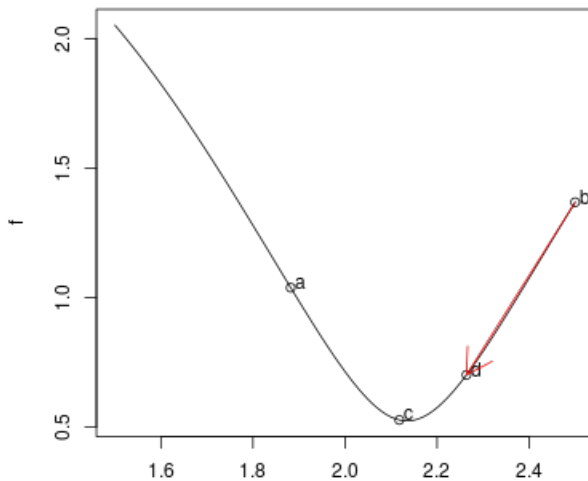

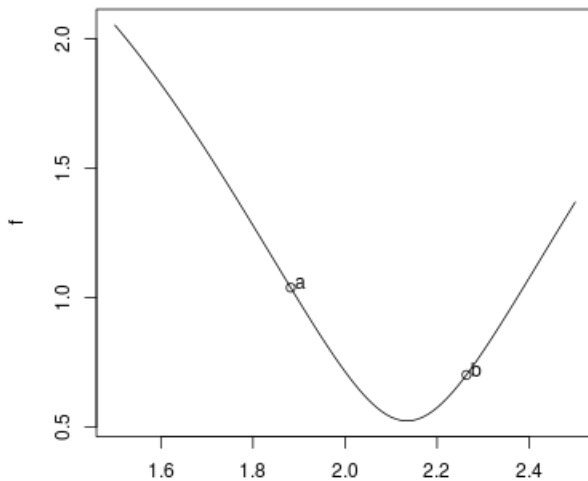
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

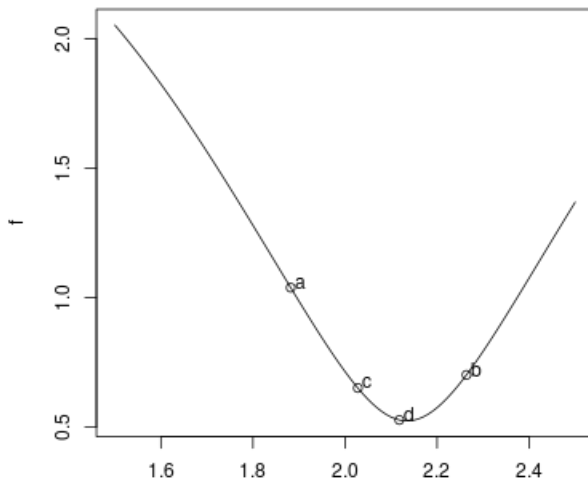
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

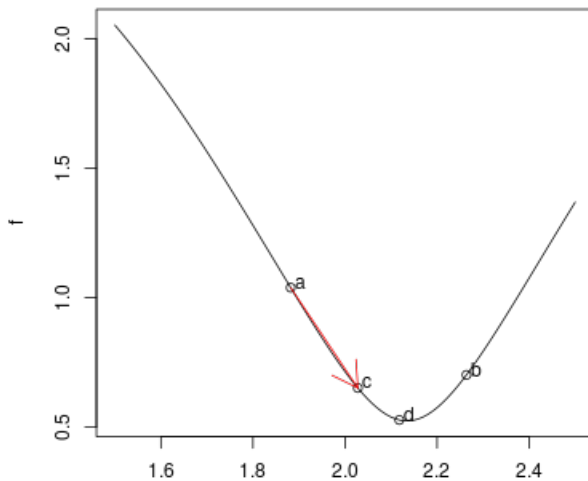
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

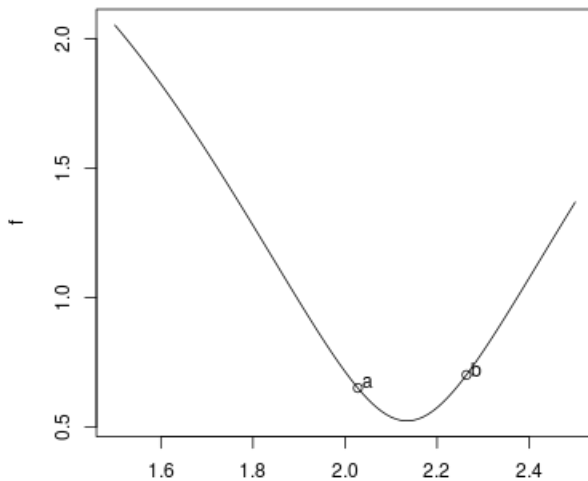
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

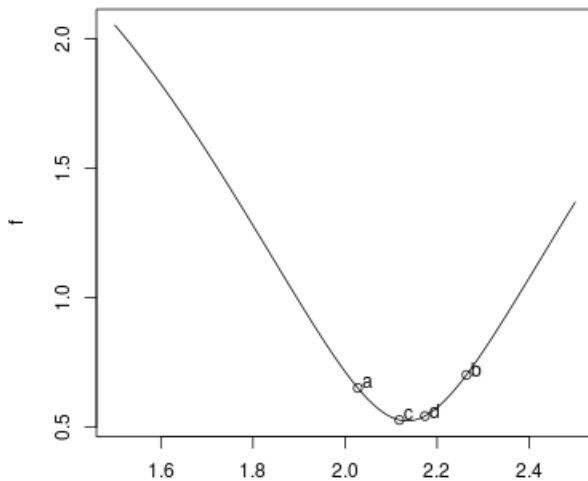
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

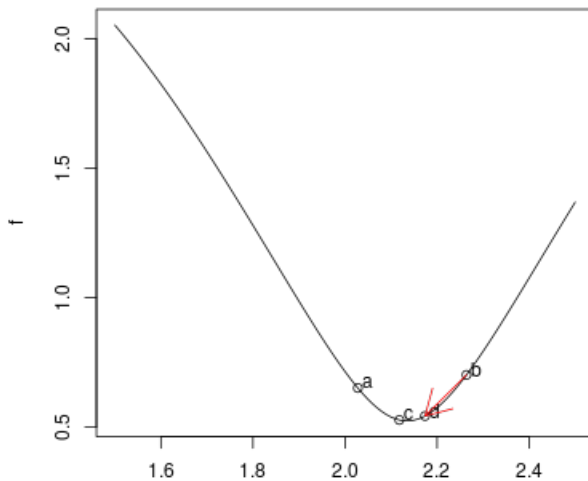
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

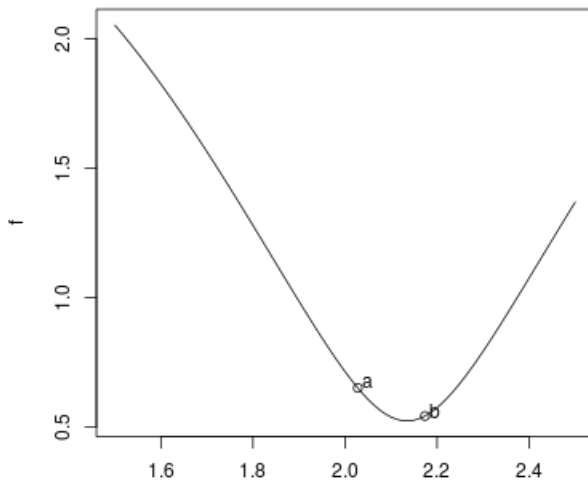

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

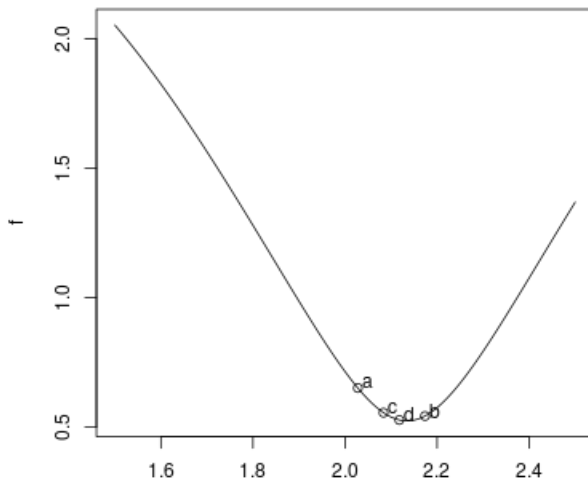

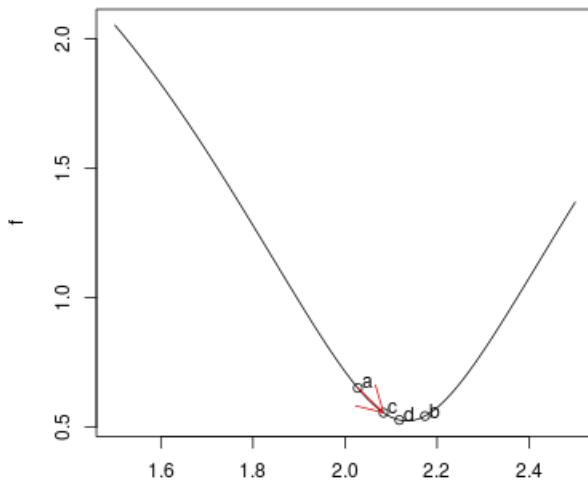
Wizualizacja - Fibonacci - animacja

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

Wizualizacja - Fibonacci - animacja

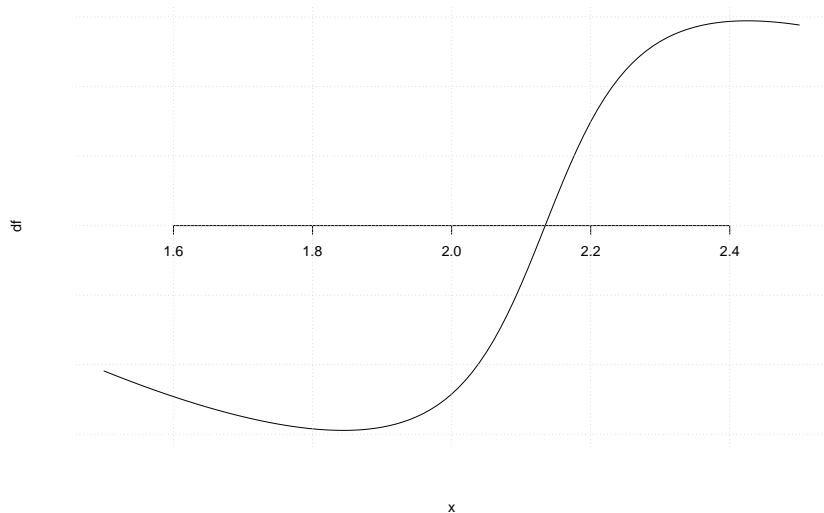
Metoda bisekcji

Metoda ta do znalezienia minimum/maximum wykorzystuje **algorytm bisekcji**. Algorytm bisekcji znajduje miejsce zerowe dowolnej ciągłej funkcji. Wykorzystuje on fakt, że funkcja zmienia znak po przejściu przez miejsce zerowe. Mając dane punkty początkowe $[a, b]$ oraz $f(a)$ i $f(b)$. W każdej iteracji **algorytmu bisekcji** wybieramy punkt $m = \frac{a+b}{2}$, oraz obliczamy $f_m = f(m)$. Następnie wybieramy ten z przedziałów $[a, m]$, $[m, b]$, dla których iloczyn $f(a) * f(m)$ lub $f(b) * f(m)$ jest *ujemny* (co oznacza, że miejsce zerowe jest w wybranym przedziale). Możemy wykorzystać ten fakt, aby znajdować minima/maxima funkcji, gdyż maximum/minimum funkcji może znajdować się w miejscu gdzie pochodna wynosi 0. Wymaga to jednak obliczenia **pochodnej**.

Poszukiwanie pochodnej funkcji

Ponieważ funkcja odległości korzysta z *abs*, R nie pozwala na analityczne obliczenie jej pochodnej. Należy więc to zrobić numerycznie:

```
library(numDeriv)
df <- function(x) {grad(f, x)}
```

Wykres pochodnej funkcji na przedziale $[1.5, 2.5]$

Metoda bisekcji - kod w R

```
bisect <- function(df, a, b, tol) {  
  iter <- ceiling(log2((b-a)/tol))  
  for(i in c(1:iter)) {  
    m <- (a+b)/2  
    df.m <- df(m)  
    cat("iteracja=", i, "a=", a, "b=", b,  
        "m=", m, "znak=", sign(df.m * df(a)), "\n", sep=" ")  
    if(df.m * df(a) < 0) {  
      b <- m  
    } else {  
      a <- m  
    }  
  }  
  (a+b)/2  
}
```

Rozwiązanie - metoda bisekcji

```
xr <- bisect(df, 1.5, 2.4, 1e-3)
```

```
## iteracja= 1 a= 1.5 b= 2.4 m= 1.95 znak= 1
```

```
## iteracja= 2 a= 1.95 b= 2.4 m= 2.175 znak= -1
```

```
## iteracja= 3 a= 1.95 b= 2.175 m= 2.0625 znak= 1
```

```
## iteracja= 4 a= 2.0625 b= 2.175 m= 2.11875 znak= 1
```

```
## iteracja= 5 a= 2.11875 b= 2.175 m= 2.146875 znak= -1
```

```
## iteracja= 6 a= 2.11875 b= 2.146875 m= 2.132812 znak= 1
```

```
## iteracja= 7 a= 2.132812 b= 2.146875 m= 2.139844 znak= -1
```

```
## iteracja= 8 a= 2.132812 b= 2.139844 m= 2.136328 znak= -1
```

```
## iteracja= 9 a= 2.132812 b= 2.136328 m= 2.13457 znak= 1
```

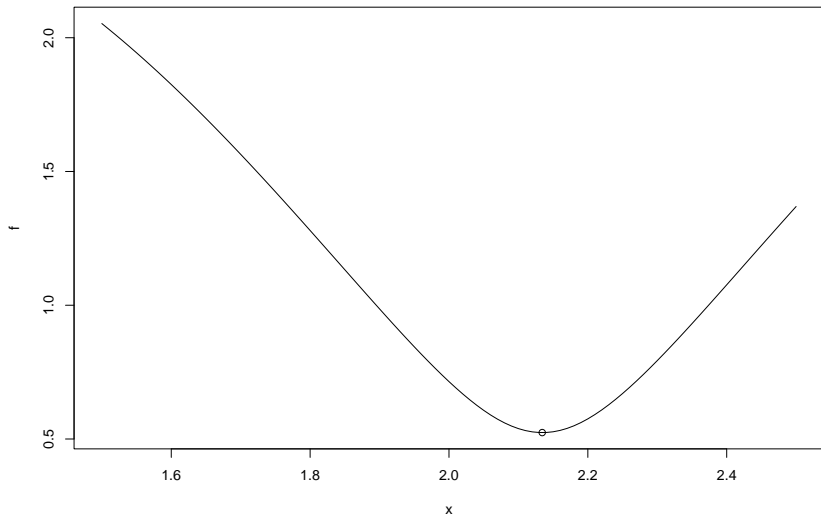
```
## iteracja= 10 a= 2.13457 b= 2.136328 m= 2.135449 znak= -1
```

```
c(xr, f(xr))
```

```
## [1] 2.1350098 0.5240023
```


Rozwiązanie - metoda bisekcji - wykres

Metoda bisekcji - wizualizacja

Podobnie jak dla poprzedniego algorytmu dokonałem wizualizacji tego jak działa. W każdym kroku algorytmu pokazane mamy jak poszukiwane jest miejsce zerowe pochodnej. Algorytm sprawdza, w którym z przedziałów iloczyn wartości na krawędziach będzie ujemny. Poniższy kod automatycznie generuje wszystkie wykresy i umieszcza je w folderze odpowiednio nazywając.

Metoda bisekcji - wizualizacja

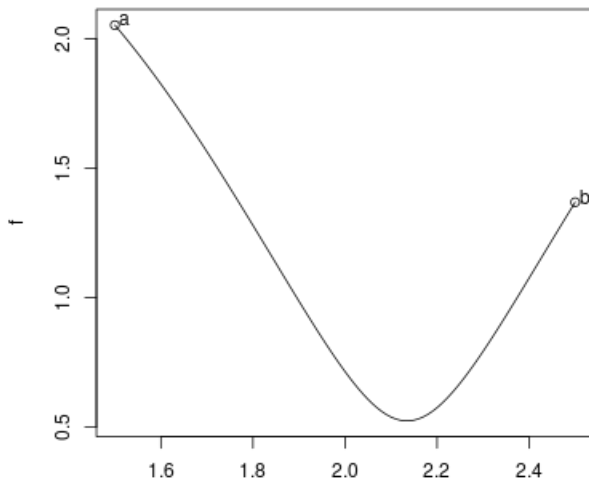
```

bisect_plot <- function(f, df, a, b, tol) {
  iter <- ceiling(log2((b-a)/tol)); lower <- a; upper <- b;
  # FIRST PLOT
  plot(f, xlim=c(lower, upper))
  points(xp <- c(a,b), yp <- f(xp))
  text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b"))
  dev.print(png, paste("img/bi/", 0, ".png", sep=""), width = 400, height = 400)

  for(i in c(1:iter)) {
    m <- (a+b)/2
    df.m <- df(m)
    # SECOND PLOT
    plot(df, xlim=c(lower, upper))
    points(xp <- c(a,b, m), yp <- df(xp))
    text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b", "m"))
    axis(1, pos=0);axis(2, pos=0); grid(); # Odstylowanie
    dev.print(png, paste("img/bi/", 2*(i-1) + 1, ".png", sep=""), width = 400, height = 400)
    # THIRD PLOT
    plot(df, xlim=c(lower, upper))
    points(xp <- c(a,b, m), yp <- df(xp))
    text(xp+0.02, yp+0.02, c("a", "b", "m"))
    axis(1, pos=0);axis(2, pos=0); grid(); # Odstylowanie
    if(df.m * df(a) < 0) {
      arrows(b, df(b), m, df(m), col="red")
      b <- m
    } else {
      arrows(a, df(a), m, df(m), col="red")
      a <- m
    }
    dev.print(png, paste("img/bi/", 2*(i-1) + 2, ".png", sep=""), width = 400, height = 400)
  }
}

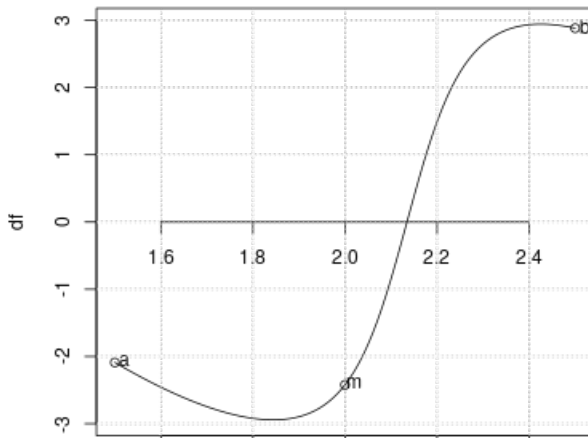
```

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 1

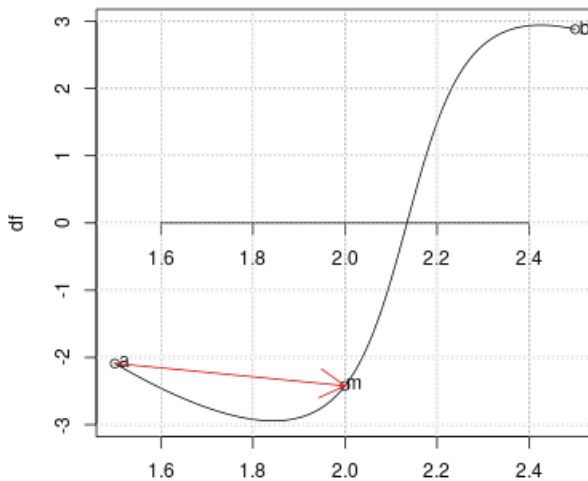

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 1

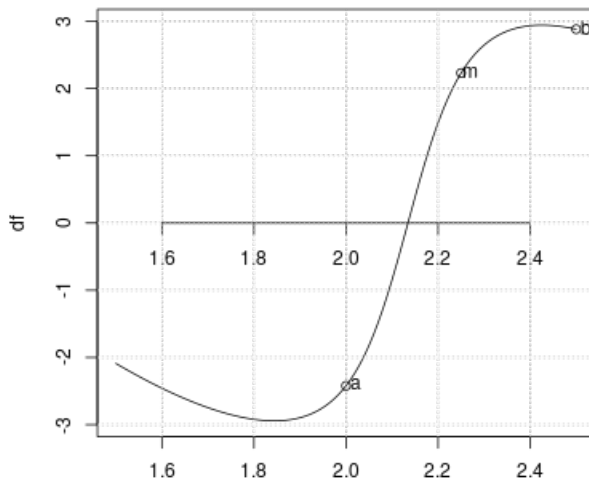
W celu lepszej wizualizacji, przejdziemy na pochodną:

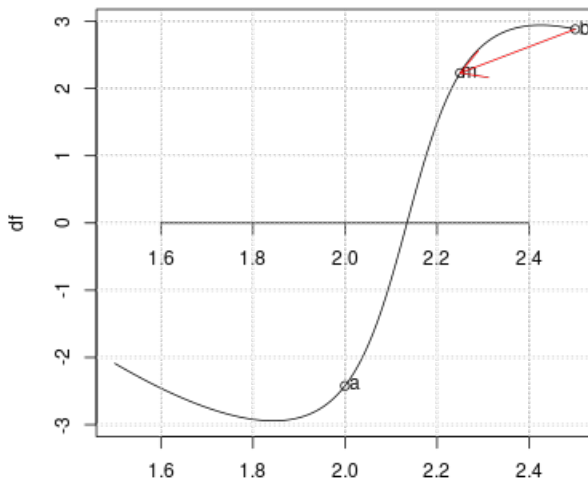
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 1

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 2

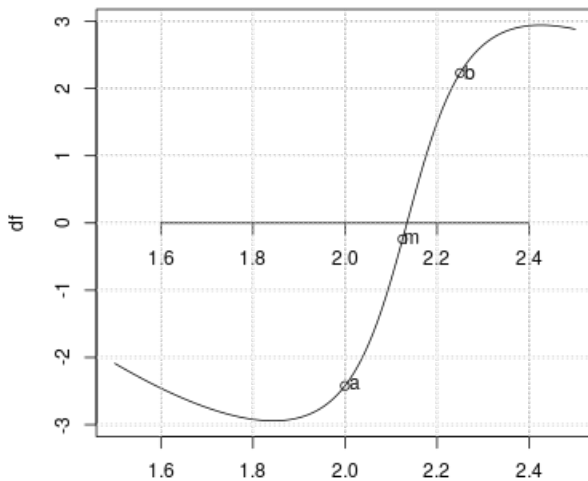

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 2

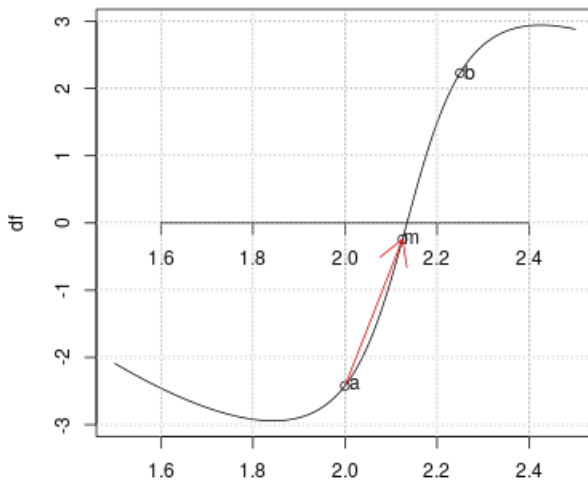

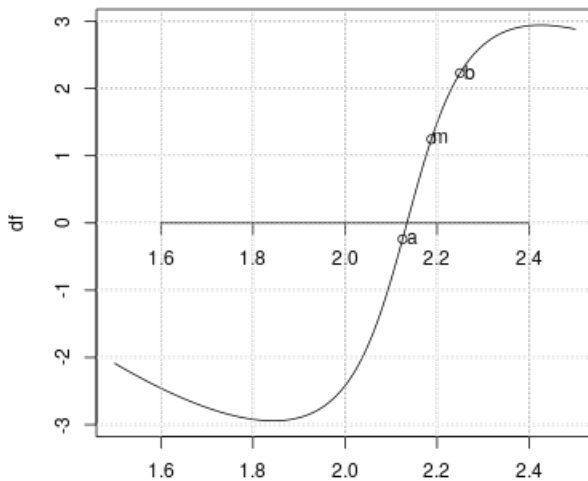
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 3

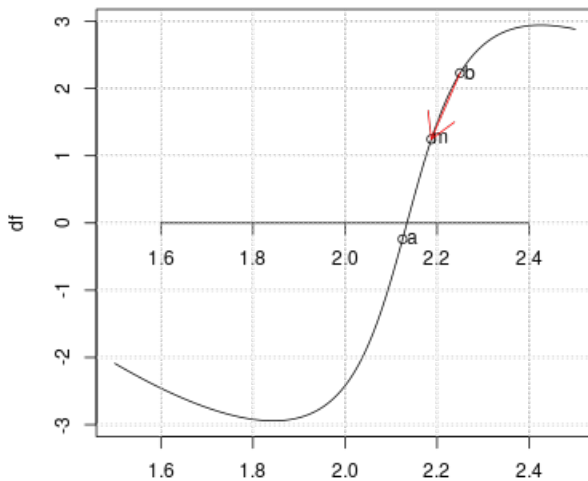
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 3

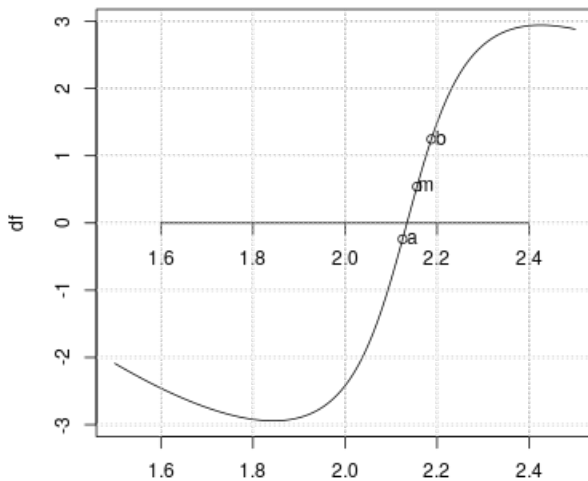
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 4

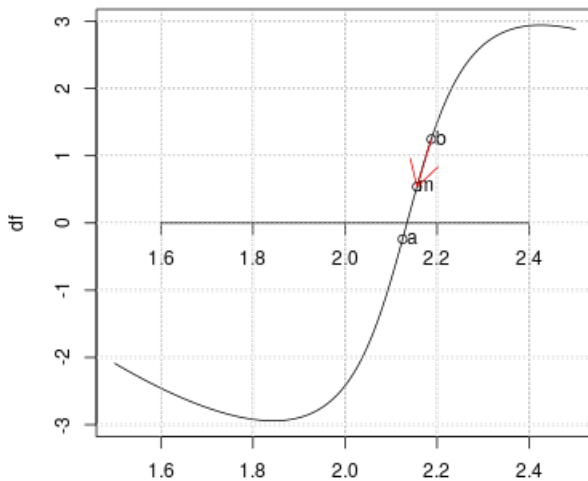
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 4

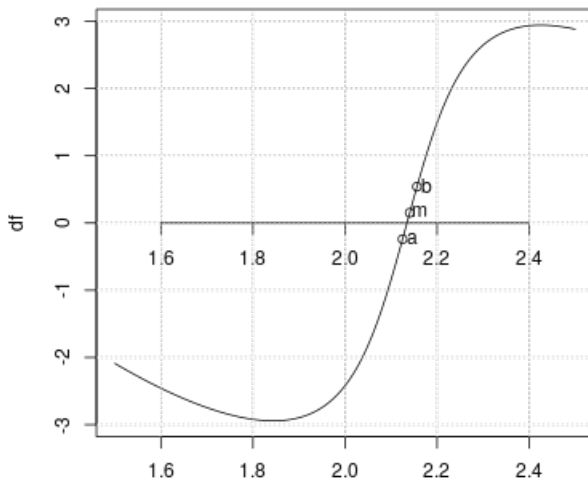
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 5

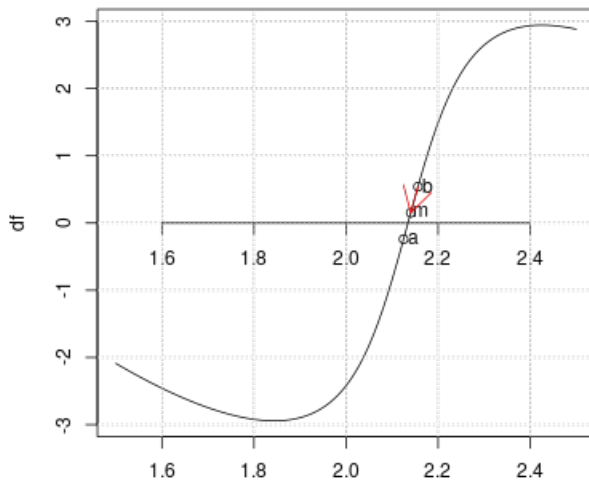
Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 5

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 6

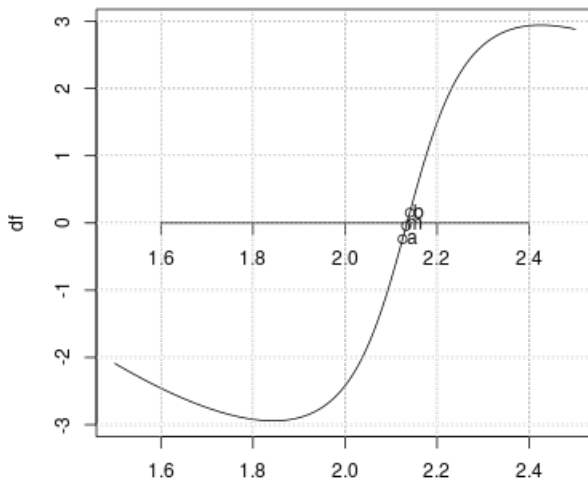

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 6

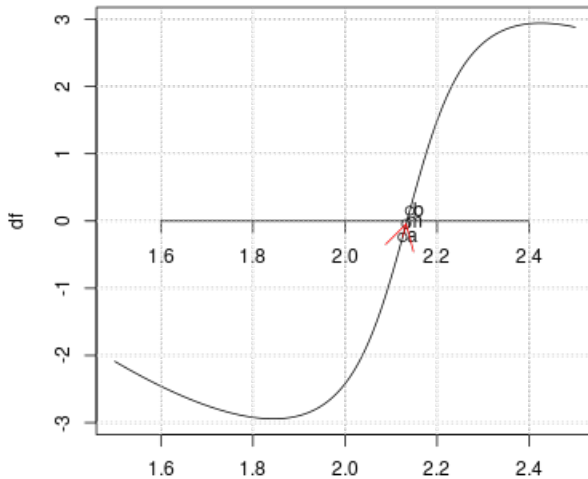

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 7

Wizualizacja - bisekcja - animacja - iteracja 7

Podsumowanie

Oba algorytmy znalazły minimum w zadanym przedziale z zadaną dokładnością. Ich porównanie znajduje się poniżej:

Algorytm	X	f(X)	Iteracje
Fibonacci	2.134868	0.5240011	16
Bisection	2.13501	0.5240023	10

Metoda Fibonacciego osiągnęła lepszą dokładność, ale kosztem wykonania większej ilości iteracji. Jednak mimo tego, Algorytm Fibonacciego będzie w przypadku tej funkcji lepszy, gdyż nie musimy obliczać jej pochodnej.

W przypadku algorytmu Bisekcji można by go przyspieszyć, obliczając wcześniej pochodną metodą analityczną.